

Klarspråk.

BULLETTIN FRÅN SPRÅKRÅDET NUMMER 2022|1

Samarbete mera!

Samarbete är mitt favoritord och mitt favoritkoncept. Jag tror på allvar att samarbete kan lösa nästan allt, inklusive skapa fred på jorden. Därför är jag extra glad att få presentera ett nummer av Klarspråk med samarbete som tema.

Man kan samarbeta i stort och smått. Om du jobbar med klarspråk kan du samarbeta med andra som också gör det. Kanske i vårt mentorsprogram. Kanske i ett regionalt nätverk eller i en världsomspännande förening (ja, det finns sådana – inte bara en, utan två!). Du kan också samarbeta med andra yrkesgrupper. Kanske genom att skriva texter tillsammans. Kanske i terminologernas favoritkoncept: en termgrupp för dem som arbetar inom samma fackområde.

Generellt vill vi med det här numret uppmuntra till mer samarbete. Skaffa en mentor (eller bli en), åk på en konferens, engagera dig i en förening. Eller ta kontakt med någon i grannkommunen och arrangera en klarspraksaktivitet tillsammans. När vi intervjuade deltagarna i vårt mentorsprogram pratade alla om hur härligt det var äntligen få någon att bolla med. Det är det. Men tänk på att inte använda just det ordet om du tänker samarbeta över de nordiska landsgränserna. På en del språk betyder nämligen ordet bolla något helt annat.

Ingrid Olsson, redaktör

Roligt och inspirerande att ha någon att bolla med

Under hösten drog Språkrådet igång ett mentorsprogram för att para ihop erfarna klarspraksansvariga med sådana som inte kommit så långt än. Just nu är det tolv par som samarbetar och lär av varandra. Men hur går det? Vi frågade några av dem.

– För min del har detta varit toppen, säger Emma Sabel på Länsstyrelsen Kalmar län. Jag har fått en supermentor i Linda Andersson på Länsstyrelsen Västra Götaland. Vi har bytt erfarenheter och material med varandra, och jag har fått hjälp att planera en klarspraksmanad, som vi körde i november. Det är jätteskönt att ha en likasinnad att bolla med och inspireras av.

Samarbetet mellan Emma och Linda har till och med lett till att de dragit igång ett nätverk för de klarspraksansvariga på landets 21 länsstyrelser.

Elisabeth Flygt på Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, är också nöjd.

– Vi har haft givande samtal och gått från att lära känna varann och prata klarspråk på ett mer generellt plan till handfasta diskussioner kring en aktuell uppgift som ska lösas. Det har varit mycket matnyttigt att få utbyta tankar och funderingar med Charlotta, säger Elisabeth.

Hennes mentor Charlotta Carlberg Eriksson på SCB håller med:

–Den största fördelen, som jag ser det, är att få en utsedd person att lyfta tankar med. När man är ensam på sin arbetsplats behöver man någon att prata med. Ofta räcker det att man får ventilera sina tankar för att själv kunna känna om man är på rätt spår.

Charlotta, Elisabeth, Emma, Ingela, Linda och Louise.

Riksdagens språkvårdare Louise Wassdahl, som är mentor för Ingela Engman Sköld på Etikprövningsmyndigheten, berättar:

– Jag tycker att det är roligt att få höra om vad som kan vara problematiskt i en annan verksamhet, och få komma med frågor och förslag, dels för att få veta mer och dra paralleller till den egna verksamheten, dels för att kunna bistå med förslag på lösningar. Att prata om saker man själv gjort väldigt länge ger en chans till att fundera på hur man skulle kunna ha gjort i stället om man hade fått börja om från början. Man kan konstatera att man kommit en bit på vägen och lärt sig en hel del som man nu kan dela med sig av – till exempel att göra rätt saker i rätt ordning och tempo.

Blir du inspirerad? Vill du också vara mentor eller ha en? Skicka ett mejl till klarsprak@isof.se, så parar vi ihop er. Du kan läsa mer om upplägget på isof.se/mentorsprogram.

Maria Fremer och Ingrid Olsson, Språkrådet

3 FRÅGOR TILL ...

... **Lena Olofsson-Piras**,
språklig handläggare vid
EU-kommissionens
representation i Sverige.

Vad gör du som språklig handläggare?

– Jag lokaliserar texter, organiserar språkliga evenemang, besöker översättarprogrammen i Sverige och representerar EU-kommissionen i olika språkliga sammanhang.

Hur arbetar man tillsammans med texter i EU?

– De svenska myndigheterna är ofta med i diskussionerna som leder fram till EU-texter, i arbetsgrupper och kommittéer. Sedan översätts texterna till alla EU-språk hos oss på generaldirektoratet för översättning. På svenska språkavdelningen arbetar förutom översättare även två terminologer och en språklig samordnare. De kan kontakta respektive myndighet om det uppstår terminologiska problem och även i mer övergripande frågor. Det är viktigt att detta görs innan en rättsakt offentliggörs, för då kan vi påverka textens lydelse utan tunga rättelseförfaranden.

Hur kan vi underlätta samarbetet?

– Se till att EU-språkvårdens lista med kontaktpersoner på myndigheterna hålls aktuell. Och myndighetsföreträdare i olika arbetsgrupper som förhandlar fram texter får gärna proaktivt kontakta oss på svenska språkavdelningen om knepig terminologi. Då är vi förberedda när texten kommer till oss.

SKRIVRÅDET

Tillsammans för bättre texter

Många små är starka tillsammans, säger Bamse. Det stämmer för tecknade björnar och det stämmer även för klarspråksexperten. Samarbeta med andra så blir texterna bättre!

●●● Att vara språkgranskaren som kommer med rödpennan kan vara en otacksam roll. Din kollega kan bli sur och vägra gå med på ändringarna. Och du som lagt ner mycket jobb blir inte heller nöjd med slutresultatet. Många gånger kan det därför vara bra att skriva texten tillsammans i stället, i så kallade skrivarstugor. Då sitter språkvårdare, sakexperter och ibland jurister tillsammans och skriver. Ni reder ut alla frågetecken från början och det blir allas text.

Inom agila arbetssätt är det här tänket centralt. Den som jobbar med text i e-tjänster eller appar sitter ofta i ett så kallat tvärfunktionellt team och jobbar tätt tillsammans med exempelvis ux-designer, utvecklare och tjänstedesigner. Ux-designern är också expert på mottagaranpassning och kan därmed bli din bästa lagkamrat.

Du kan också samarbeta i mindre skala genom att ge dina kollegor personlig rådgivning om just deras texter. Fokusera på det som skulle göra mest skillnad för texten. Kanske lägga till en sammanfattning i början, eller satsa på tydliga mellanrubriker? Lyft också fram vad som är riktigt välskrivet, så blir skribenten din vän som gärna kommer till dig med textfrågor.

Att diskutera texter med personer i andra yrkesroller kan vara svårt ibland. Text och språk är något personligt, så många gånger kan du säkert få höra ”jag känner ...” om textfrågor. Här gäller det att stå på sig och vara tydlig med sin expertis. Du vet ju att det finns forskning

Ingrid Herbert

som motsäger det din kollega ”känner” – så var tydlig med vad du grundar din argumentation i. Då förstår kollegan snabbt att det här med text också är ett expertområde.

Om du vill samarbeta med andra språkexperter så vimlar det av dem ute i den stora världen. Du som är ensam på jobbets klarspråkskammare kan få en kompis att bolla tankar och idéer med genom Språkrådets mentorsprogram. Och genom olika föreningar kan du hitta nya textkollegor. På svensk mark finns det föreningar som Samspråk, Ess (för examinerade språkkonsulter) och Språkrådgivning och textvård. Du kan också tänka bredare och söka dig till Sveriges Kommunikatörer eller olika forum i sociala medier för nischade experter, såsom ux-skribenter eller tillgänglighetsexperter. Internationellt finns föreningarna Plain (för alla klarspråksexperter) och Clarity (för klarspråksexperter inom juridik), som ordnar stora konferenser.

Bamse säger också att det bästa sättet att bli av med ovänner är att göra dem till vänner. Det uppnår du definitivt genom att samarbeta.

*Ingrid Herbert,
klarspråkskommunikatör, Sida*

Skärmdump från senaste mötet med Hållbarhetstermgruppen

Samarbete ger hållbara termer

Grunden för ett lyckat terminologiprojekt är samarbete. En bra termgrupp är därför ett lagarbete med personer som har olika kompetenser. Där bör finnas ämneskunniga som känner till de termer och begrepp som är särskilda för fackspråket och minst en terminolog som kan leda och dra slutsatser ur arbetet. Tillsammans skapar termgruppen en gemensamt överenskommen kunskap om vad termerna står för.

För att nå ut till en större krets kan samarbetet behöva vidgas bortom terminologens kunnande i terminologilärans metoder och de ämneskunnigas kännedom om det egna fackområdet. En facköversättare kan säkerställa kopplingen mellan olika språk, och en journalist kan sprida den nya kunskapen till en större målgrupp.

Ett exempel på vidgat samarbete är den nybildade Hållbarhetstermgruppen. Det är en termgrupp som ska samordna och tydliggöra termer och begrepp inom ämnesområdet hållbar utveckling. Syftet är att underlätta kommunikation och kunskapsspridning mellan exempelvis forskare, journalister, politiker och allmänhet.

I Hållbarhetstermgruppen finns representanter från forskningen som Stockholm Resilience Centre, myndigheter som SMHI och Energimyndigheten, intresseorganisationer som Naturskyddsföreningen och medier som Dagens Nyheter. Många av termerna

vi arbetar med kommer in i svenskan i engelsk språkdräkt och därför finns en facköversättare med i gruppen.

Alla bidrar med sin speciella kompetens för att våra rekommendationer ska bli så korrekta och begripliga som möjligt. Det blir de genom att både vara förankrade i forskarvärlden och spegla det allmänna språkbruket. En rekommendation om *hållbar utveckling* som Hållbarhetstermgruppen tagit fram innehåller därför å ena sidan en sedan länge etablerad definition av begreppet som är centralt i ramverket Agenda 2030. Å andra sidan tar gruppen också upp att uttryck som *hållbar* och *hållbarhet* ofta används som signalord i dagens samhällsdiskussion och i marknadsföring. Där har uttrycken en betydligt vagare betydelse, som kan jämföras med andra signalord som *grön* och *miljövänlig*.

Men det räcker förstås inte bara med olika kompetenser i en termgrupp för att ett gott samarbete ska uppstå. Det behövs också ett diskussionsklimat där deltagare vågar dela med sig av sina perspektiv och sätt att använda ett uttryck på, liksom öppenhet inför andras. Inte minst behövs en trösk och kontinuerligt arbete. Samarbetet behöver alltså vara bestående under en längre tid. Då finns goda förutsättningar för att resultatet, termlistan, håller i längden, används och utvecklas – och inte bara blir en skrivbordsprodukt.

*Åsa Holmér och Karin Wehbjörn,
Språkrådet*

SPRÅKFRÅGAN

I samarbete med?

På sociala medier görs saker ofta *i samarbete med ett företag*, och många av oss uppfattar då inlägget som reklam. Så har *samarbete* nu kommit att betyda 'reklam'?

Om man tittar i allmänspråkliga ordböcker så kan *samarbete* vara nästan vad som helst där man arbetar ihop, om vad som helst. Och reklam kan man ju samarbeta om. Den som sponsras för att göra reklam för ett företags produkter och säger att den har ett *samarbete* med företaget kan alltså inte sägas ljuga. Den är bara otydlig om vilken typ av samarbete det är.

Maria Bylin

Men ord har inte bara betydelser som man slår upp i en ordbok, utan det knyts också associationer till dem. Anledningen till att man nu vill använda andra ord än *reklam* är väl att det uppstått negativa associationer till det. *Reklam* får många att tänka på konsumtionssamhället, på att köpa mer än man behöver. Det kan också ge associationer till påståenden som inte är sanna, många har ju tränats i att vara extra kritiska till reklambudskap. Då är det inte så konstigt att de som gör reklam ser sig om efter nya ord, som inte bär på de här associationerna. Vips kom *samarbete* till ny användning.

Maria Bylin, Språkrådet

NOTISER

Svara på enkät om svenska med accent

Vid Språkrådet bedriver vi just nu ett projekt om "svenska med accent". Vi vill ta reda på hur bra vi i Sverige är på att känna igen olika accenter; särskilt accenter som hänger ihop med att talaren är flerspråkig och har ett annat modersmål än svenska. Därför har vi gjort i ordning en webbenkät med ljudklipp och frågor om olika accenter. Vi vill nå ut med vår enkät till personer i olika åldrar och med olika bakgrund från hela Sverige. Hjälp oss genom att svara på enkäten och genom att sprida länken: isof.se/svenskamedaccent

Vi möts på Språkrådsdagen

Äntligen kan vi ses igen! Årets upplaga av vår konferens Språkrådsdagen blir fysisk, på World Trade Center nära Stockholms central. Eftersom det är valår blir temat språk och politik. Under dagen delar kulturminister Jeanette Gustafsdotter ut Klarspråkskristallen och Minoritetsspråkpriset. Anteckna onsdagen den 11 maj i din kalender! Mer info kommer att komma på isof.se/sprakradsdagen.

Amanda Lind delade ut pris till Skatteverkets Camilla Lindholm och Sandra Hvarfner 2019.

Hur arbetar man med klarspråk i de europeiska länderna?

Inom den europeiska organisationen Efnil finns en projektgrupp som heter Elips (European Languages and their Intelligibility in the Public Sphere). Projektet har undersökt statusen för klarspråksarbetet i EU-länderna och sammanställt svaren på en sökbar webbsida. Gå gärna in och titta hur läget ser ut för olika länder. Mer om projektet och länk till undersökningen finns på <http://efnil.org/projects/elips>.

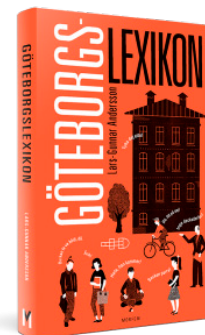
Engelska i akademien

Språkrådet har tagit fram en rapport om engelskans ställning inom akademien. Det är en uppföljning på en rapport som gjordes 2010. I rapporten *Språkval och internationalisering* konstateras att användningen av engelska fortsätter att öka på svenska universitet och högskolor.

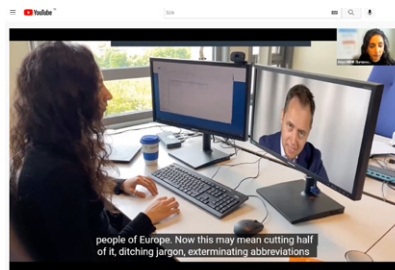

Lexikon för göteborgare

Har du göteborgare i din bekantskapskrets? Vill du förstå dem bättre? Lars-Gunnar Andersson, professor emeritus vid Göteborgs universitet och tidigare språkexpert i radioprogrammet Språket i P1, har sammanställt en efterlängad bok. Hans *Göteborgslexikon* innehåller närmare tusen ord.

Vill du prenumerera på Klarspråk? Anmäl din e-postadress på: isof.se/bulletinen. Det kostar inget.

Se webinariet i efterhand

Den 9 februari anordnade den svenska språkavdelningen vid EU-kommissionen ett webinarium om klarspråksarbetet i Sverige och Finland och på EU-kommissionen. Alla föreläsningar från dagen går att hitta på Youtubekanalen Translating for Europe.

UR KALENDERN

25 mars 2022: *Grammatikdagen* (firas på olika håll i landet)

27 april 2022: *Starta och driva klarspråksarbete* (på distans)

11 maj 2022: *Språkrådsdagen*, Språkrådets årliga konferens, Stockholm

10 juni 2022: *Ta klarspråksarbetet ett steg till*, Stockholm

20-22 september 2022: *Clarity 2022*, internationell klarspråkskonferens, Tokyo, Japan

Klarspråk.

En tidning från Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen. Box 20057, 104 60 Stockholm
Ansvarig utgivare: Harriet Kowalski
Redaktör: Ingrid Olsson
Telefon (växel): 0200-28 33 33
E-post: klarsprak@isof.se
Webbplats: isof.se/klarsprak

